



**“ATROF-MUHIT BARQARORLIGI VA YASHIL
IQTISODIYOT: XALQARO AMALIYOT VA MILLIY
STRATEGIYALAR UYG‘UNLIGI”**

Ilmiy rahbar: Shermuxamedov Begzod

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Aktamov Sardor Akram o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Buxgalteriya hisobi fakulketi talabasi

Annotsatsiya: Ushbu maqolada atrof-muhit barqarorligi va yashil iqtisodiyot tamoyillarining xalqaro tajribada qo‘llanilishi hamda O‘zbekiston sharoitida tatbiq etilishi masalalarini chuqur tahlil qilindi. Tadqiqotda yashil iqtisodiyotning jahon amaliyotidagi asosiy yo‘nalishlari, ekologik barqarorlikni ta‘minlashdagi mexanizmlar va ularning iqtisodiy samaralari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalarida yashil iqtisodiyotni samarali joriy etish uchun davlat siyosati, innovatsion texnologiyalar, ta‘lim va xalqaro hamkorlik sohalarida taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: yashil iqtisodiyot, atrof-muhit barqarorligi, ekologik siyosat, Parij kelishuvi, yashil texnologiyalar.

Аннотация: В статье представлен глубокий анализ применения принципов экологической устойчивости и «зелёной» экономики в международной практике и их реализации в условиях Узбекистана. В исследовании рассматриваются основные направления развития «зелёной» экономики в мировой практике, механизмы обеспечения экологической устойчивости и их экономические эффекты. По результатам исследования разработаны предложения и рекомендации в области государственной политики, инновационных технологий, образования и международного сотрудничества для эффективного внедрения «зелёной» экономики.

Ключевые слова: зеленая экономика, экологическая устойчивость, экологическая политика, Парижское соглашение, зеленые технологии.

Abstract: *This article provides an in-depth analysis of the application of environmental sustainability and green economy principles in international practice and their implementation in the conditions of Uzbekistan. The study examines the main directions of green economy in world practice, mechanisms for ensuring environmental sustainability, and their economic effects. The results of the study provide proposals and recommendations in the areas of state policy, innovative technologies, education, and international cooperation for the effective implementation of the green economy.*

Keywords: *green economy, environmental sustainability, environmental policy, Paris Agreement, green technologies.*

Kirish

So'nggi yillarda jahon miqyosida ekologik muammolar, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning cheklanganligi, ehtiyojlarning cheksizligi va atrof-muhitga turli xildagi zararli ta'sirlarning kuchayishi global kun tartibidagi eng asosiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu jarayonlar barcha mamlakatlarni iqtisodiy rivojlanishning an'anaviy modellaridan voz kechib, balki barqaror va ekologik jihatdan xavfsiz iqtisodiyotni yuritish modellariga o'tishiga to'g'ri kelmoqda. Shu sababli ham, "yashil iqtisodiyot" konsepsiyasi barqaror rivojlanishning asosiy tarkibiy qismi sifati jahon miqyosida qo'llanilib kelmoqda.

Xalqaro amaliyotda yashil iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishga keng e'tibor qaratilmoqda. Amerika qo'shma shtatlari, Xitoy, Germaniya, Janubiy Amerika kabi davlatlarning tajribasi o'zining samaradorligi bilan dunyoda ajralib turadi. Shu bilan birga Birlashgan millatlar tashkiloti (BMT) Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG), Parij iqlim kelishuvi va boshqa xalqaro me'yoriy hujjatlar yashil iqtisodiyotning jahon miqyosidagi normative asosini belgilab bermoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 04.10.2019-yildagi PQ-4477-sonli

“2019-2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o‘tishni qo‘llab-quvvatlashga doir davlat dasturlari bu borada qilinayotgan ishlarning yaqqol misoli bo‘la oladi. Mamlakatimizda yashil texnologiyalarni rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish, ekologik barqarorlikni ta‘minlash hamda xalqaro hamkorlikni kengaytirish barqaror iqtisodiy o‘tishning eng asosiy yo‘nalishlari sifatida qaralmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2025-yilni- “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb e‘lon qilinishi respublikada “yashil iqtisodiyot” sohasida qilinayotgan ishlarning davomi desak, xatò fikr aytmagan bo‘lamiz.

Hozirda dunyo bo‘yicha yalpi ichki mahsulotning katta qismi tabiiy resurslarga borib taqalmoqda. Neft, gaz, ko‘mir kabi foydali qazilmalarning energiya manbai sifatida qaralishi bevosita ekologiyaga o‘zining jiddiy ta‘sirini ko‘rsatmoqda. Ulardan chiqayotgan zaharli gazlar, zaharli moddalar ta‘siri millionlab insonlarning sog‘lig‘iga bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. BMT ma‘lumotlariga ko‘ra, har yili iqtisodiy faoliyat natijasida 7 milliondan ortiq odam ekologik muammolar oqibatida hayotdan ko‘z yumadi. Shu bois yashil iqtisodiyot konsepsiyasi nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy xavfsizlikni ta‘minlash vositasi sifatida qaralmoqda.

“Yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish orqali iqtisodiy va ekologik tuzilmalarning atrof-muhitga tashqi ta‘sirini baholashning zarurligi ta‘kidlanmoqda va shu bilan birga bu masalaga bog‘liq bo‘lgan yangi g‘oyalar va yondashuvlarning paydo bo‘lishiga olib kelmoqda. Barqaror iqtisodiy rivojlanishning ijtimoiy va ekologik komponentlari esa avlodlar Ichida va avlodlar o‘rtasida tenglikni ta‘minlash va ularga munonib merosni qoldirish kabi masalalarni naqadar muhim ekanligini, uning dolzarbligini yanada oshirmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Atrof-muhit barqarorligi va yashil iqtisodiyot sohasidagi ilmiy tadqiqotlar va amaliyotlar dunyo miqyosida sezilarli darajada rivojlanib bormoqda. Xalqaro miqyosda ushbu mavzu bo‘yicha olib borilgan izlanishlar asosan barqaror

rivojlanish konsepsiyasi, ekologik me'yorlar, yashil texnologiyalar va iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlariga qaratilgan. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Jahon Banki, Yevropa Ittifoqi kabi xalqaro tashkilotlar yashil iqtisodiyot kontsepsiyasini ilgari surishda muhim rol o'ynamoqda. Shu bilan birga, ko'plab mamlakatlar o'z milliy strategiyalarida atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy rivojlanishni uyg'unlashtirish bo'yicha amaliy choralarni tatbiq qilmoqda.

Milliy darajada esa, turli mamlakatlarda yashil iqtisodiyotning asosiy komponentlari, jumladan energiya samaradorligi, chiqindilarni boshqarish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan qonun va dasturlar ishlab chiqilgan. Shu nuqtai nazardan, xalqaro tajriba va milliy strategiyalarni o'rganish hamda ularni uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlarda keltirilgan nazariy va amaliy tadqiqotlar ushbu mavzuda zamonaviy yondashuvlarni, mavjud muammolarni va ularni hal qilish yo'llarini aniq ko'rsatib beradi. Bu esa, o'z navbatida, atrof-muhit barqarorligini ta'minlash va yashil iqtisodiyot rivojini rag'batlantirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asos yaratadi. Shunday qilib, maqolada xalqaro amaliyot va milliy strategiyalarni tahlil qilish orqali ularning uyg'unligi va samaradorligini baholashga alohida e'tibor qaratiladi.

Rus olimi T.V. Vashalovning "Экологические основы природопользования: Устойчивое развитие" nomli qo'llanmasida "Yashil iqtisodiyot"ga o'tishning dolzarbligi va zarurligi quyidagi omillar bilan belgilanadi:

-atrof-muhitning ifloslanishi va tabiiy resurslar tugashining salbiy oqibatlarini kamaytirish maqsadida iqtisodiyotda texnologik modernizatsiyalashni amalga oshirishni zarurligi;

-uglevodorod xom-ashyosi va uning pirovard mahsulot qiymatidagi ulushiga bog'liqligini qisqartirish asosida iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirish;

-katta multiplikativ samaraga ega bo'lgan yuqori texnologiyali tarmoqlarni yangilash imkonini beruvchi yashil innovatsiyalarni qo'llash;

-past uglerodli iqtisodiyotga o'tish jarayonida uglevodorodga bog'liqlikni qisqartirish.¹

Yuqorida ta'kidlanib o'tilmoqdaki, barqaror rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy omil bu-atrof-muhitdir. Atmosferaga tarqalayotgan zaharli moddalar ta'sirini kamaytirish oqibatida aholining salomatligini saqlash va buning natijasiga islan chiqarish saamradorligini oshirish maqsad qilinmoqda. Jahon tajribasida "yashil iqtisodiyot"ni rivolanish tashabbusini 2008-yilda UNEP tomonidan ilgari surilgan.

Turopova Hulkar va Kadirova Maral tomonidan yozilgan "Yashil iqtisodiyot" nomli o'quv qo'llanmasida yashil iqtisodiyotning asosiy tamoyillari, prinsiplari, tizimlari va ularni amalda qo'llash usullarini tushuntirib beradi. Unda barqaror rivojlanish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, energiya samaradorligi, iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish, ekologik xavf-xatarlar va yashil texnologiyalar kabi mavzular keng yoritilgan. O'quv qo'llanmada yashil iqtisodiyotning paydo bo'lishi rivojlanishi va bugungi kunda eng dolzarb masalalardan ekanligi keng yoritib o'tilgan. Muallifning fikricha, yashil iqtisodiyotning asosiy e'tibor yo'nalishlari qayta tiklanadigan energiya, barqaror qishloq xo'jaligi, chiqindilarni boshqarish va yashil texnologiyalarni o'z ichiga oladi, bularning barchasi barqaror, kam uglerodli kelajakni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.²

Shuningdek, Niyozov.I.N tomonidan yozilgan "Yashil Iqtisodiyot barqaror iqtisodiy rivojlanishning asosi" nomli maqolasida O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish va uning afzalliklari haqida so'z boradi. Asosan maqolada yashil iqtisodiyotni joriy etish orqali qanday qilib iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkinligi haqida so'z boradi.

¹ J.A.Turg'unov. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari. // Qo'qon universiteti xabarnomasi ilmiy-elektron jurnali, 2023-yil, 9-son.

² Turpova Hulkar, Kadirova Maral. "Yashil iqtisodiyot" o'quv qo'llanma. Kamolot nashriyoti. 6-bet.

Xorijiy adabiyotlardan Pearce D.ning “Blueprint for a Green Economy” (1989) asari alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu kitobda yashil iqtisodiyot tushunchasining nazariy asoslari ishlab chiqilgan bo‘lib, iqtisodiy o‘shish bilan ekologik barqarorlik o‘rtasida muvozanatni ta‘minlash g‘oyasi ilgari surilgan. Bu yondashuv keyinchalik ko‘plab mamlakatlarning milliy strategiyalarida asosiy tamoyilga aylangan.

Bundan tashqari, OECD tomonidan tayyorlangan “Green Growth Indicators” (2017) hisobotida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish mezonlari va uni baholash uslublari yoritilgan. Ushbu hujjat davlatlar uchun amaliy ko‘rsatmalar vazifasini bajarib, xalqaro tajribani tahlil qilish imkonini beradi.

Tadqiqot metodologiyasi:

Mazkur tadqiqotda yashil iqtisodiyot konsepsiyasini o‘rganishda ilmiy abstraksiya, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya kabi nazariy usullardan foydalanildi. Shuningdek, taqqoslash usuli yordamida O‘zbekiston tajribasi xorijiy mamlakatlar amaliyoti bilan solishtirildi. Tadqiqot jarayonida statistik tahlil usuli qo‘llanilib, mamlakatimizda qayta tiklanuvchi energiya, ekologik investitsiyalar va yashil texnologiyalar sohasidagi mavjud ko‘rsatkichlar o‘rganildi. Bugungi kunda djahon bo‘yicha “yashil” iqtisodiyot samaradorligi va davlatlarning unga qay darajada amal qilishini baholaydigan “Yashil” o‘shish indeksi xalqaro reyting ko‘rsatkichlaridan foydalanildi.

Tahlil va natija

So‘nngi yillarda “yashil iqtisodiyot” bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar O‘zbekiston Respublikasida yangi bosqichga ko‘tarildi. Mamlakatimizda 2025-yilda umumiy quvvati 7 GVT bo‘lgan qayta tiklanuvchi energiya manbalari ishga tushirilishi rejalashtirilmoqda. Shuningdek, 74 mingdan ortiq obyektlarga 785 MVT quvvatga ega quyosh panellari va 9 mingdan ziyod quyosh kollektorlarini o‘rnatish belgilangan. Bu orqali esa O‘zbekistonda yashil energiya manbalarini oshirish va boshqa o‘rnini to‘ldirib bo‘lmaydigan foydali qazilmalarni sarfini pasaytirish maqsad qilingan. Bu uglerod chiqindilarini qisqartirishga muhim omillardan biri hisoblanadi. Mamlakatimiz poytaxti Toshkent shahri atmosferasi eng yomon

shaharlar Ichida bo'layotganligi tufayli mamlakatimizda "yashil iqtisodiyot"ga o'tish, bu ishlarni bosqichma- bosqich bajarish ishlari ketmoqda. Poytaxt havosiga jiddiy ta'sir ko'rsatayotgan sanoat korxonalarini Toshkent viloyatiga ko'chirilishi ham bu borada qilinayotgan ishlarning yaqqol namuna bo'la oladi. Statistika agentligi bergan ma'lumotlarga ko'ra, respublikaga atmosferaga chiqarilayotgan ifloslantiruvchi moddalar miqdori oshib bormoqda (1-jadvaldan ko'rish mumkin). Hududlar ichida eng yuqori ko'rsatkich- Toshkent viloyatiga bo'lsa, eng past ko'rsatkich esa- Namangan viloyatiga tegishlidir.

Klassifikator	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
O'zbekiston Respublikasi	975.1	1008.2	853.5	883.7	952.8	924.4	908.7	873.6	763.2	866.7
Qoraqalpog'iston Respublikasi	32.8	30.6	37.7	34	37.2	28.9	31.4	21.1	9.8	10.5
Andijon viloyati	18.5	36.7	15.8	15.9	14.3	11.5	4.9	17.3	10.5	32.6
Buxoro viloyati	55.6	58.5	63.8	74.8	69.1	37.1	44.8	35.6	30.7	35.4
Jizzax viloyati	70.2	63.4	5.2	11.8	4.3	3.4	2.9	27	29.5	33.1
Qashqadaryo viloyati	176.3	167.9	165.7	152.2	140.4	128.1	132.2	115.7	117.7	88.6
Navoiy viloyati	47	57.4	44.1	49.9	43.6	48.4	68.6	41.6	35	39.2
Namangan viloyati	7.8	15.8	15.9	15.2	15.8	15	24	7.4	5	4.4
Samarqand viloyati	54.7	51.6	37.2	52.1	44.2	52.7	39.4	38.7	39.4	47.4
Surxondaryo viloyati	3.1	3.2	3.2	5.1	6.9	6.5	7.1	7.3	7.4	10.8
Sirdaryo viloyati	66.1	68.9	59.6	60.5	47.8	71.8	45.7	49.1	3.1	42.5
Toshkent viloyati	370.6	318.7	302.9	336.6	397.9	430	425.4	438	430.1	465
Farg'ona viloyati	38.9	103.2	60.1	53.2	49.6	50.5	46.5	49.5	26.4	26.2
Xorazm viloyati	5	5.2	9.2	7.1	7.2	6.8	7.2	4.5	3.4	9.9
Toshkent shahri	28.5	27.1	33.1	15.3	74.5	33.7	28.6	20.8	15.2	21.1

1-jadval.³Atmosferaga chiqarilayotgan ifloslantiruvchi moddalar (ming.tonna)

Albatta, "yashil iqtisodiyot"ga o'tish borasida amalga oshirilishi zarur bo'lgan vazifalar ko'p ekanligini yuqoridagi hadvaldan ham ko'rishimiz mumkin.

"Green Growth Index"- bu davlatlarning iqtisodiy rivojlanishi tabiatga, jamiyatga va resurslardan foydalanishga qanchalik barqaror ekanligini o'lchaydigan

³ Jadval www.stat.uz sayti ma'lumotlari asosida shakllantirildi.

kompleks ko'rsatkichdir. Uni Global Green Growth Institute (GGGI) ishlab chiqqan. Indeksning asosiy maqsadi – mamlakatlar qanchalik "yashil iqtisodiyot" tamoyillarini joriy etayotganini, ya'ni iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda ekologiya, resurslardan oqilona foydalanish va ijtimoiy adolatni ta'minlayotganini baholash.

“Green Growth Index” – ya'ni “Yashil o'sish” indeksi 2023-yil yakunlariga ko'ra Daniya, Shvetsiya, Avstriya, Finlandiya va Chexiya kabi davlatlar Yevropadagi eng yuqori “yashil iqtisodiyot” ko'rsatkichlariga ega mamlakatlar hisoblanadi.(2-jadval). Korinib turibdiki, bu yerda Daniya umumiy bali 75,72 ball bilan birinchi pog'onaga joylashgan va bu davlatning qilayotgan ishlari yuqori baholanmoqda.

Mamlakat	Umumiy ko'rsatkichi	Reytingdagi o'rni	Holati
Daniya	75.72	1	Yuqori
Shvetsiya	75.09	2	Yuqori
Avstriya	72.32	3	Yuqori
Finlandiya	71.69	4	Yuqori
Chexiya	71.29	5	Yuqori

2-jadval.⁴ “Yashil o'sish”indeksida Top 5-lik davlatlar (Yevropa hududi bo'yicha)

Bu indeksiga ko'ra, Osiyo mamlakatlari orasiga Singapur, Malayziya, Flippin, Gruziya, Xitoy kabi mamlakatlar yuqori pog'onalarni egallagan (3-jadval). Lekin shuni qayd etish lozimki, umumiy ko'rsatkich ballari Yevropa mamlakatlaridan birmuncha pastroq. Birinchi o'rini egallagan Singapur davlati umumiy ko'rsatkichi- 58,43 ballni egallagan va bu natijalari o'rta deb baholangan. O'zbekiston esa bu reytingda sezilarli darajada past baholangan.

Mamlakat	Umumiy ko'rsatkichi	Reytingdagi o'rni	Holati
Singapur	58.43	1	O'rta
Malayziya	55.88	2	O'rta
Flippin	55.54	3	O'rta
Gruziya	55.45	4	O'rta

⁴ Jadval “Green Growth Index-2023” ma'lumotlari asosida shakllantirilgan.

Xitoy	55.41	5	O'rta
-------	-------	---	-------

3-jadval.⁵ “Yashil o‘shish” indeksida Top 5-lik davlatlar (Osiyo hududi bo‘yicha)

“Global Green Growth Index” 2019-yildan beri O‘zbekiston bilan hamkorlik qilmoqda va “Uzbekistan-Countries” sahifasida O‘zbekistonning “yashil iqtisodiyot”ga otish haqidagi hujjatlari kiritilgan.

Muhokama va takliflar. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish bo‘yicha so‘nggi yillarda sezilarli yutuqlarga erishilgan bo‘lsa-da, mavjud muammolar hamon saqlanib qolmoqda qolmoqda. Birinchidan, iqtisodiy o‘shishning ko‘plab tarmoqlari energiya sarfi yuqori bo‘lib, bu barqaror rivojlanishga to‘sqinlik qilmoqda. Ikkinchidan, resurslardan samarasiz foydalanish va chiqindilar hajmining oshib borishi ekologik muhitga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Uchinchi tomondan, aholining yashil iqtisodiyot tamoyillari to‘g‘risidagi bilim va ko‘nikmalari yetarli emasligi, bu boradagi islohotlarning ijtimoiy qamrovini cheklab qo‘ymoqda.

Shuningdek, xalqaro tajribalar shuni ko‘rsatmoqdaki, yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik, balki iqtisodiy foyda ham keltiradi. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish import qilinadigan energiya resurslariga bo‘lgan ehtiyojni kamaytiradi, yangi ish o‘rinlari yaratadi hamda mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlaydi. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotning rivojlanishi bevosita mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirish bilan ham chambarchas bog‘liqdir. O‘zbekiston hududida “yashil iqtisodiyot”ni joriy etish va uni rivojlantirishga doir bir nechta takliflarni bermoqchiman:

1. Energiya samaradorligini oshirish – ishlab chiqarish jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish, energiya tejovchi qurilmalardan foydalanishni rag‘batlantirish.

⁵ Jadval “Green Growth Index-2023” ma‘lumotlari asosida shakllantirilgan.

2.Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish – quyosh va shamol elektr stansiyalarini ko‘paytirish, xususan, qishloq hududlarida kichik quvvatli “off-grid” tizimlarini joriy etish.

3.Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish – qayta ishlash sanoatini rivojlantirish, “nol chiqindi” (zero waste) tamoyillarini bosqichma-bosqich joriy qilish.

4.Aholi o‘rtasida ekologik savodxonlikni oshirish – maktab va oliy ta’lim muassasalarida maxsus o‘quv dasturlarini joriy etish.

5.Xalqaro hamkorlikni kengaytirish – OECD, GGGI, UNEP kabi tashkilotlar bilan hamkorlikni mustahkamlash, ilg‘or tajribalarni mamlakat sharoitiga moslashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. J.A.Turg‘unov. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo‘nalishlari. // Qo‘qon universiteti xabarnomasi ilmiy-elektron jurnali,2023-yil,9-son, 85-87-betlar.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 04.10.2019-yildagi PQ-4477-sonli “2019-2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o‘tishni qo‘llab-quvvatlashga doir davlat dasturi.

3. Turopova Hulkar,Kadirova Maral.”Yashil iqtisodiyot” o‘quv qo‘llanma.Kamolot nashriyoti.

4. OECD. Green Growth Indicators 2022. Paris: OECD Publishing, 2022.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.04.2025-yildagi PQ-133-sondagi “Yoqilg‘i-energiya resurslaridan noqonuniy foydalanish va behuda sarflanishining oldini olish hamda energiya samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlarni takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarori.

6. Qodirov A. O‘zbekiston sharoitida yashil energetika va qayta tiklanuvchi resurslardan foydalanish. // Energetika muammolari jurnali, 2020, №2, 43–48-betlar.

7. Statistika qo‘mitasining rasmiy sayti: www.stat.uz.

8. “Green Growth Index”-rasmiy veb sayti: www.greengrowthindex.gggi.org.